

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО

Філологічний факультет
Кафедра германської філології

РОБОЧА ПРОГРАМА

**НАВЧАЛЬНА ПЕРЕКЛАДАЦЬКА ПРАКТИКА
З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ**

Ступінь бакалавра

Галузь знань 03 Гуманітарні науки
спеціальність 035 Філологія

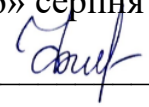
035.041 Філологія. Германські мови і літератури (переклад включно),
перша англійська
освітня програма «Переклад»

2022-2023 навчальний рік

Розробники: Солодка Анжеліка Костянтинівна, професор кафедри германської філології _____ _____

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри германської філології

Протокол № 1 від «26» серпня 2022 р.

Завідувач кафедри _____ Філіпп'єва Т.І.

Анотація

Перекладацька практика є важливою ланкою в системі підготовки спеціаліста до практичної діяльності, яка надає студентам можливість застосовувати у практичній діяльності знання, здобуті у результаті вивчення теоретичних курсів з перекладознавства і порівняльних дисциплін, а також практичні знання і навички, здобуті на заняттях з практики перекладу.

Важливою проблемою підготовки студентів є вдале співвідношення теоретичної та практичної частини навчання, впровадження результатів наукових пошуків у навчальний процес. Безперечно, тільки поєднання теоретичної і практичної підготовки надає можливість спеціалістам з перекладу долати труднощі перекладу будь-якого рівня. У цій програмі висвітлено основні принципи організації та проведення перекладацької практики студентів першого рівня вищої освіти, права і обов'язки студентів та керівників практики від ЗВО і базового підприємства, основні аспекти діяльності перекладача, психологічні і етичні чинники включно; надано інформація про новітні технології перекладу, комп'ютерні програми перекладацької пам'яті та різноманітні ресурси пошуку інформації; викладено основні критерії оцінювання перекладацької практики з точки зору якості перекладу, підготовки звітної документації, а саме щоденника практики, термінологічного словника і звіту з практики. До складу методичних рекомендацій входять додатки, за допомогою яких студенти зможуть грамотно і детально скласти звітну документацію, а також користуватися інформацією для виконання спеціальних завдань.

1.Опис навчальної практики

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика практики
Кількість кредитів - 10	Галузь знань: 03 Гуманітарні науки Спеціальність: 035 Філологія Спеціалізація: (Германські мови та літератури (переклад включно), перша англійська) Освітньо програма: «Переклад» Ступінь: Бакалавр	Практична підготовка
Кількість годин/кредитів 300 год.		Рік навчання: 3-ий
		Семестр: 6-ий
		Термін: 6 тижнів
		Форма контролю: залік (6 семестр)
Мова проходження практики		Англійська, українська

2. Мета, завдання практики та очікувані результати

Метою проведення навчальної перекладацької практики є закріплення й поглиблення знань, отриманих під час вивчення теоретичних курсів з лінгвістичних дисциплін, апробування і вдосконалення на практиці навичок перекладу. Перекладацька практика передбачає послідовність її проведення для актуалізації теоретичних і практичних знань і вмінь відповідно до першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Завдання перекладацької практики:

Навчальна перекладацька практика студентів здійснюється на третьому курсі. На цьому етапі навчання студенти мають спільні завдання перекладацької практики, відрізняються тільки види перекладів, які студенти виконують під час практики, а також обсяг матеріалу для перекладу.

Завдання перекладацької практики студентів:

- 1) закріпити, поглибити і розширити теоретичні та практичні знання, які студент здобув у процесі вивчення теорії і практики перекладу й індивідуальної роботи зі спеціалізованою перекладознавчою літературою;
- 2) опанувати сучасні методи та форми організації перекладацької діяльності;
- 3) сформувати у студентів (на базі попередньо отриманих знань) професійні вміння і навички практичної діяльності у галузі письмового та усного перекладу;
- 4) розвинути практичні вміння і навички письмового перекладу, включаючи перекладацький аналіз тексту оригіналу, оволодіння технікою оформлення письмових перекладів, правилами цитування, посилання на бібліографічні джерела;
- 5) навчити студентів приймати самостійні рішення у реальних умовах роботи;
- 6) закріпити навички редагування перекладів;
- 7) сприяти формуванню професійної перекладацької компетенції студентів-перекладачів;
- 8) вдосконалити вміння користуватися програмами перекладацької пам'яті (CAT tools) та різними засобами пошуку інформації у процесі виконання перекладу;
- 9) виховати у студентів потреби в систематичному безперервному поновленні й удосконаленні своїх знань і вмінь та творчого їх застосування у практичній діяльності.

Відповідно до Стандарту вищої освіти України за спеціальністю «Філологія» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, що був затверджений і введений в дію наказом Міністерства освіти і науки № 869 від 20 червня 2019 р., кінцеві вимоги до рівня знань та вмінь випускника-філолога експлікуються в набутих ним протягом навчання компетентностях. У процесі вивчення нормативні навчальної дисципліни «Виробнича практика» студент повинен оволодіти такими загальними компетентностями (ЗК) та фаховими компетентностями (ФК).

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

- ЗК 4.Здатність бути критичним і самокритичним.
- ЗК 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК 6.Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК 7.Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК 8. Здатність працювати в команді та автономно.
- ЗК 9.Здатність спілкуватися іноземною мовою.
- ЗК 10.Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 11.Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 12. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК 13.Здатність проведення досліджень на належному рівні.

Фахові компетентності спеціальності (ФК):

- ФК 1.**Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.
- ФК 2.** Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.
- ФК 3.** Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії мов(и), що вивчаються(ється).
- ФК 4.** Здатність аналізувати діалектні та соціальні різновиди мов(и), що вивчаються(ється), описувати соціолінгвальну ситуацію.
- ФК 5.** Здатність використовувати в професійній діяльності системні знання про основні періоди розвитку літератури, що вивчається, від давнини до XXI століття, еволюцію напрямів, жанрів і стилів, чільних представників та художні явища, а також знання про тенденції розвитку світового літературного процесу та української літератури.
- ФК 6.** Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати мову(и), що вивчається(ються), в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.
- ФК 7.** Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу тексту.
- ФК 8.** Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.
- ФК 9.** Усвідомлення засад і технологій створення текстів різних жанрів і стилів державною та іноземною (іноземними) мовами.
- ФК 10.** Здатність здійснювати лінгвістичний та перекладознавчий аналіз текстів різних стилів і жанрів.
- ФК 11.** Здатність до надання консультацій з дотримання норм літературної мови та культури мовлення.
- ФК 12.** Здатність до організації ділової комунікації.

Програмні результати навчання:

- ПРН 1.** Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною та іноземною(ими) мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації.
- ПРН 2.** Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.
- ПРН 3.** Організовувати процес свого навчання й самоосвіти.

- ПРН 4.** Розуміти фундаментальні принципи буття людини, природи, суспільства.
- ПРН 5.** Співпрацювати з колегами, представниками інших культур та релігій, прибічниками різних політичних поглядів тощо.
- ПРН 6.** Використовувати інформаційні й комунікаційні технології для вирішення складних спеціалізованих задач і проблем професійної діяльності.
- ПРН 7.** Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.
- ПРН 8.** Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію мови (мов) і літератури (літератур), що вивчаються, і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.
- ПРН 9.** Характеризувати діалектні та соціальні різновиди мов(и), що вивчаються(ється), описувати соціолінгвальну ситуацію.
- ПРН 10.** Знати норми літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності.
- ПРН 11.** Знати принципи, технології і прийоми створення усних і письмових текстів різних жанрів і стилів державною та іноземною (іноземними) мовами.
- ПРН 12.** Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.
- ПРН 13.** Аналізувати й інтерпретувати твори української та зарубіжної художньої літератури й усної народної творчості, визначати їхню специфіку й місце в літературному процесі (відповідно до обраної спеціалізації).
- ПРН 14.** Використовувати мову(и), що вивчається(ються), в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя.
- ПРН 15.** Здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.
- ПРН 16.** Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, уміти застосовувати їх у професійній діяльності.
- ПРН 17.** Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання.
- ПРН 18.** Мати навички управління комплексними діями або проектами при розв'язанні складних проблем у професійній діяльності в галузі обраної філологічної спеціалізації та нести відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах.

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1 Організація практики

Навчальна практика студентів є невід'ємною складовою частиною процесу підготовки спеціалістів у вищих навчальних закладах. За період практики студенти набувають практичних навичок освоєння обраної спеціальності.

Згідно з навчальним планом, студенти 3-го курсу спеціальності «Філологія (переклад)» проходять навчальну практику впродовж 6-х тижнів (300 годин, 10 кредитів).

Практика студентів-філологів проводиться на базах різноманітних установ, зокрема у професійних організаціях, громадських організаціях, у сфері радіо та телебачення, в

освітнянській діяльності, у політичних організаціях, в допоміжній діяльності в сфері державного управління, у підтримці інформаційних та культурних служб, діяльність яких має міжнародний характер, у дипломатичному та консульському представництві в зарубіжних країнах. Зазначені бази можуть використовуватися студентами як колективно, так і індивідуально. Перелік баз практик може міститись у замовленнях відповідних органів, в цільових договорах з підприємствами, установами, організаціями, фізичними особами, на підставі яких здійснюється підготовка.

З дозволу деканату місце проходження практики може бути обране студентом самостійно, з обов'язковим попереднім укладенням угоди на проведення практики.

Відповідальність за організацію та проведення практичної підготовки покладається на ректора Університету. Загальну організацію практики та контроль за її проведенням здійснює проректор з навчальної роботи.

За керівниками практики закріплюються конкретні студенти, які мають після закінчення практики складати звіт по практиці саме цьому керівнику від кафедри. Розподіл студентів між базами практики відбувається з урахуванням укладених угод на проведення практик та заяв студентів, які подаються в деканат не пізніше двох тижнів до підготовки Розпорядження про проходження практики на факультеті суспільних і прикладних наук.

Керівництво практикою від кафедри здійснюється та контролюється на відповідних місцях протягом всього терміну проходження практики.

Прийом та захист матеріалів практики після її закінчення проводиться спеціальною комісією, до складу якої входять декан, представники від кафедри, а також з місця проходження практики.

1.2. Керівники практики від кафедр зобов'язані:

- а) до початку практики: погодити з базовими організаціями програму практики, порядок її проходження, послідовність, види занять, індивідуальні завдання, розпорядок роботи;
- б) провести інструктаж (в тому числі з техніки безпеки) відносно порядку проходження практики та ознайомити всіх студентів з їх правами та обов'язками під час проходження практики;
- в) повідомити мету та завдання на весь період практики;
- г) довести до відома студентів програму виробничої практики і ознайомити з графіком її проходження;
- д) повідомити студентів про систему звітності та критерії оцінки практики, про порядок підготовки звіту щодо проходження практики, про вимоги щодо оформлення всіх необхідних документів;
- е) постійно надавати допомогу студентам при вирішенні складних, неординарних питань, які виникають під час проходження практики;
- є) здійснювати поточний контроль за проходженням практики студентами на базах практики; ж) скласти звіт, в якому підсумувати результати проходження практики, подати його на розгляд кафедри;

з) сформулювати пропозиції щодо вдосконалення процесу проходження практики;
Керівник базової організації після погодження програми і графіку проходження виробничої практики видає наказ про допуск студентів для проходження практики, де визначається порядок її організації та призначаються керівники практики.

1.3. Керівник практики за місцем її проходження повинен:

- а) вказати і проінформувати студента про його робоче місце на час проходження практики;
- б) затвердити робочий план, складений студентом-практикантом на базі програми практики, враховуючи умови та специфіку конкретного виду практики;
- в) здійснювати постійне керівництво практикою студентів, тобто, давати необхідні вказівки та завдання, контролювати їх належне виконання;
- г) після успішного закінчення практики підписати щоденник і надати відповідну характеристику на кожного студента зокрема;
- д) негайно повідомляти деканат гуманітарного факультету Університету Короля Данила про допущені студентом-практикантом порушення правил внутрішнього трудового розпорядку, правил етики, невиконання ним програми практики та інших проступків.

1.4. Студент-практикант зобов'язаний:

- а) вчасно і без запізнення прибути на факультет для проходження інструктажу, що проводить деканат факультету і кафедри;
- б) детально ознайомитися з програмою практики, завжди бути присутнім на всіх організаційних та методичних заходах, а також, отримати необхідну консультацію у керівника практики від кафедри;
- в) на кафедрі отримати індивідуальне завдання;
- г) пройти інструктаж з техніки безпеки;
- д) у випадку необхідності, належним чином оформити відповідні документи, пов'язані з віздом на місце проходження практики;
- є) своєчасно прибути на місце проходження практики;
- є) прибувши на місце практики, студент повинен з'явитися до керівника практики за місцем її проходження, пред'явити направлення і отримати завдання на час практики;
- ж) суворо дотримуватися правил внутрішнього трудового розпорядку за місцем проходження практики;
- з) повністю і належним чином виконати всю програму виробничої практики;
- і) постійно відбирати практичний і теоретичний матеріал з метою використання його в навчальному процесі;
- й) своєчасно подати матеріали проходження практики на кафедру для наступного їх захисту.

Оцінювання результатів практики

Орієнтовний приклад оцінювання захисту результатів практики:

Зміст роботи, що оцінюється	Кількість балів
1. Теоретична підготовка: Рівень мовної підготовки практиканта та використання відповідної термінологічної бази. Укладання словника спеціалізованих термінів. <u>Оцінювання:</u> Представлення словника: 150 балів. Усна здача слів на захисті практики: 50 балів.	200
2. Переклад спеціалізованих текстів. <u>Оцінювання:</u> Представлення текстів: 200 балів. Усна здача (переклад) текстів: 100 балів.	300
3. Виконання індивідуального завдання від керівника бази практики.	400
4. Відгук керівника від бази практики з виставленням оцінки: («відмінно» (100 балів); «добре» (80 балів); «задовільно» (60 балів); «незадовільно» (0 балів)).	100
Сума	1000

II. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ПРОХОДЖЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

Зміст перекладацької практики

Навчальна перекладацька практика студентів загалом трактується як завершальний етап підготовки спеціаліста, який організовується і проводиться тільки у тому випадку, якщо студенти володіють, принаймні частково, певним рівнем теоретичних знань. Згідно з навчальним планом перекладацька практика проводиться на 3 курсі у VII семестрі. Протягом навчальної перекладацької практики викладач-керівник здійснює організаційну, методичну та контрольуючу функцію.

Практичне керівництво роботою студентів на базах практики здійснюють керівники практикою від підприємств (працівники базових закладів). Тривалість та тип перекладацької практики студентів визначається згідно з навчальним планом.

Протягом навчальної перекладацької практики студенти самостійно виконують письмові переклади різнотипних спеціальних текстів (науково-технічні, комерційні, тощо) з основної іноземної на державну мову, використовуючи різноманітні інформаційні джерела (друковані та електронні словники, енциклопедії, ресурси мережі Інтернет) та комп'ютерні програми перекладацької пам'яті.

Усний переклад здійснюється під час ділових зустрічей, переговорів, екскурсій, семінарів, майстер-класів тощо. Протягом перекладацької практики студенти поглиблюють та закріплюють теоретичні знання, розвивають та удосконалюють практичні навички, накопичують та опрацьовують конкретний матеріал для виконання курсових, дипломних або магістерських досліджень.

Сутність перекладацької діяльності полягає у тому, що перекладач, здійснюючи комунікацію з носіями мови, сприймаючи на слух іноземну мову, аудіо і телеінформацію, складаючи анотації, виконуючи абзацно-фразовий, послідовний усний і письмовий переклад за обмежений час, одночасно повинен передбачати реакцію і сприйняття, розуміння й оцінку оточуючих. Саме від уміння поєднувати професійні перекладацькі якості та якості психолога залежить успішність професійної діяльності перекладача.

Діяльність перекладача може бути пов'язана з різноманітними сферами знання, адже перекладач – це не лише і не тільки спеціаліст з іноземної філології, тобто людина, яка володіє фонетичною, граматичною і лексичною системою іноземної мови та достатнім для спілкування об'ємом лексичного матеріалу, але й той, хто добре розуміється на соціолінгвістичних міжнаціональних відмінностях народів, вміє швидко опановувати основні знання з різних галузей, у яких здійснює перекладацьку діяльність.

Для забезпечення якісної професійної підготовки, перекладацька практика студентів проходить в умовах, які максимально наближені до умов їх майбутньої професійної діяльності. Спілкуючись з досвідченими перекладачами та носіями іноземної мови на базах практики, студенти отримують не тільки знання, але й набувають неоціненного досвіду роботи.

Організація діяльності студентів-перекладачів під час навчальної практики Перекладацька діяльність студентів під час практики складається з трьох етапів. *Початковий етап (2-3 дні).*

1) студенти приймають участь у настановній конференції з перекладацької практики, де їм надається повна інформація про зміст і тривалість практики, а також форму звітності (особливості оформлення щоденника практики, звіту і словника); зустрічаються з керівниками практики від кафедри та ознайомлюються з графіком проведення консультаційних занять керівником;

2) знайомляться з керівниками практики від базового підприємства (якщо практика виробнича) та отримують завдання на період практики;

3) ознайомлюються зі специфікою діяльності базового підприємства та аналогічними за тематикою матеріалами державною мовою;

4) складають приблизний словник спеціальних термінів;

5) консультуються з досвідченими перекладачами, які працюють на базовому підприємстві.

Основний етап.

1) студенти виконують переклад спеціалізованих текстів

2) один раз на тиждень студенти відвідують консультацію, яку проводить керівник практики від університету, здають заплановану частину перекладу (приблизно 10000 знаків), отримуючи рекомендації та зауваження від керівника;

3) складають словник спеціальних термінів з коментарями відповідно до сфери знань (економіка, юриспруденція, металургія, хімія, медицина, фармакологія, лінгвістика тощо).

Заключний етап: підготовка і здача звітної документації.

1) Переклад спеціалізованих текстів з іноземної мови (англійська мова) на державну, державної мови на іноземну мову;

2) Щоденник перекладацької практики (див. додаток);

3) Звіт про проходження перекладацької практики (у довільній формі);

4) Словник спеціалізованих термінів.

Перекладацька практика завершується підсумковою конференцією студентів, на якій керівники практики підсумовують результати роботи студентів протягом навчальної або виробничої перекладацької практики; студенти обмінюються враженнями про організацію та проведення практики; озвучують основні труднощі і проблеми, з якими стикалися протягом практики.

Основні професійно-перекладацькі уміння і навички студентів

За період перекладацької практики студенти повинні оволодіти у першу чергу такими професійно-перекладацькими вміннями:

1. Конструктивно-планувальні вміння.

Отримавши індивідуальне завдання від керівника практики від кафедри і матеріал для перекладу від керівника практики від базового підприємства, студент-практикант планує свою діяльність згідно з трьома етапами проходження практики (див. вище), а саме спланувати тривалість перекладу, засоби для його виконання, пошук інформації мовного і фахового характеру, отримання консультацій фахівців, спостереження відповідних об'єктів, технологій тощо у виробничому процесі, терміни редагування і здачі перекладу.

2. Комунікативні уміння: спілкування з керівниками практики, з перекладачами, які працюють на базі практики, з іноземними партнерами, бути нейтральним і вмілим посередником у спілкуванні носіїв різних мов, проявляючи знання не тільки іноземної та рідної мов, але й національно-культурних особливостей різних країн.

3. Професійні перекладацькі вміння: здійснювати адекватний письмовий переклад спеціалізованих (економічних, юридичних, науково-технічних) текстів; користуватися комп'ютерними програмами перекладацької пам'яті, спеціальними технічними і термінологічними словниками, довідковими посібниками, картами, енциклопедіями, Інтернет-ресурсами та іншими джерелами інформації; складати огляди, реферати, анотації статей, презентації.

4. Дослідницькі вміння: знаходити необхідну інформацію відповідно до тематики перекладу, вивчати технологічні процеси, устаткування, діяльність та наукові результати з тих галузей, у яких здійснюється переклад.

У результаті проходження практики студенти повинні знати:

- новітні досягнення в галузі теорії і практики перекладу спеціальних текстів різних функціональних стилів;
- конкретні методи перекладу і прийоми досягнення адекватності;
- новітні досягнення у галузі перекладацьких технологій;
- вимоги до оформлення письмових перекладів економічних, юридичних і науково-технічних текстів;
- принципи організації роботи перекладацьких установ;
- загальні відомості про науки, з якими пов'язані переклади.

Протягом перекладацької практики студенти розвивають та удосконалюють навички самостійного виконання адекватного перекладу різногалузових спеціалізованих (економічних, юридичних, науково-технічних) текстів.

Основні психологічні якості студентів-перекладачів

Серед основних психологічних якостей професійного перекладача виділяють мовленнєву реактивність, перекладацьку пам'ять, здатність переключатися, психологічну сталість, контактність, інтелігентність.

Мовленнєва реактивність – це здатність швидко сприймати чужу мову і так само швидко відтворювати рідною мовою. Якщо мовленнєва реактивність є природною здатністю людини, її необхідно систематизувати й розвивати далі. Якщо у людини відсутня природна швидкість мовленнєвої реакції і вона відчуває певні труднощі у її розвитку, такій людині не рекомендується займатися усним перекладом.

Перекладацька пам'ять – це професійно організована гнучка пам'ять, здатність абсорбувати великий об'єм інформації і забувати непотрібне. З іншого боку, багаточасова пам'ять перекладача дозволяє йому вміщувати великий об'єм лексики в активному запасі.

Оперативна пам'ять характеризує здатність запам'ятовувати на короткий час багато лексичних одиниць. Тобто, перекладачеві треба постійно розвивати пам'ять. Здатність переключатися властива всім людям, але під час перекладу потрібна особлива здатність – переключатися з однієї мови на іншу. Саме під час перекладацької практики

студенти роблять перші кроки по набуттю навичок й умінь переключатися з іноземної мови на рідну і навпаки.

Психологічна сталість дуже важлива якість для виконання усного перекладу. Вона передбачає витриманість, вміння знаходити вихід із складних ситуацій. Психологічна сталість є результатом роботи над собою, покращення власних психологічних якостей.

Контактність позначає прагнення спілкуватися з іншими людьми, що у професійній діяльності перекладача вважається найважливішим, оскільки це психологічна установка перекладача на контакт. Перекладач розуміє, що він є експертом не тільки у сфері іноземних мов, а й у сфері культури обох народів і країн, і повинен сприяти встановленню контакту між сторонами.

Інтелігентність передбачає «живий розум» і творчий підхід до справи, що дозволяє застосовувати свої широкі знання у потрібний момент. Інтелігентність забезпечується якісною освітою, розширенням кола інтересів і активною самоосвітою. З точки зору когнітивного вивчення діяльності перекладача, психологічні аспекти його діяльності розглядаються з боку тих способів дії, які застосовуються під час перекладацької діяльності.

У психологічній науковій парадигмі будь-яка діяльність містить такі способи дій: проєктивні, конструктивні, організаційні та комунікативні. Оскільки переклад – це предметна, цілеспрямована, опосередкована діяльність перекладача, цьому процесу властиві способи дій, що реалізуються у вигляді стратегій. Проєктивні стратегії стосуються когнітивного плану вихідного тексту і його реалізації у перекладі на основі двомовних та енциклопедичних знань перекладача. Когнітивний план вихідного тексту складається у свідомості інтерпретатора завдяки репрезентації тексту та створення моделі ситуації. Ця модель зберігається в епізодичній пам'яті й характеризується цілісною структурою, яка організує інформацію на основі досвіду перекладача. Модель ситуації забезпечує необхідну базу для локальної та глобальної когерентності вихідного тексту.

Важливим моментом у цьому процесі є збіг текстової репрезентації з ментальними репрезентаціями, які містяться у свідомості інтерпретатора. Внаслідок збігу репрезентацій перекладач формує відповідне знання у формі моделі ситуації вихідного тексту та може прогнозувати наступну порцію інформації. Таким чином, для повної реалізації проєктивної стратегії перекладачеві необхідно мати не лише індивідуальні моделі, сформовані в результаті власного досвіду, а й абстрактні, соціально значущі сценарії, які є стереотипними для культури мови вихідного тексту. Реалізація проєктивних стратегій здійснюється завдяки професійній комунікативно-посередницькій діяльності перекладача, з опорою на двомовні словники, посібники з культурознавства та особистого культурного досвіду перекладача.

Комунікативний успіх перекладу залежить від проєктивних стратегій, що призводять до вибору адекватного методу, прийому перекладу, визначення перекладацьких одиниць. Комунікативні стратегії посідають чільне місце в перекладацькому процесі, оскільки інтерпретатор намагається не просто спроектувати своє бачення моделі ситуації тексту оригіналу, а й зіставити її з намірами автора та того,

хто сприймає переклад. З цієї перспективи перекладач оцінює вихідний текст з точки зору його прагматичних функцій, які повинні коректно трансформуватися в текст перекладу та забезпечити адекватний комунікативний ефект.

Таким чином, результат реалізації комунікативних стратегій полягає у виборі такого способу передачі вихідної інформації, який призводить до синтезу тексту перекладу з адекватним впливом на адресата. Основним акцентом інтерпретатора в цьому способі є немовна структура вихідного тексту, а його зміст та емоційно-естетичне значення, тобто message.

Організаційні стратегії перекладацького процесу полягають у передачі ситуативних аспектів вихідного тексту у похідному. За допомогою цих стратегій перекладач організовує діяльність з метою вибору альтернативних (синонімічних) способів вираження однакового значення перекладацької одиниці. Цей вибір здійснюється на основі функціонального стилю тексту, типу вихідної інформації (когнітивної, емоційної, естетичної). У ході цих стратегій інтерпретатор встановлює стилістичну єдність вихідного та похідного текстів шляхом відбору слів, притаманних певному жанру, та адекватної передачі моделі ситуації дискурсу.

Конструктивні стратегії активізуються на останній стадії перекладацького процесу – синтезу похідного тексту на основі результатів застосування попередніх стратегій. Конструктивні стратегії дають перекладачеві змогу передати комунікативний ефект вихідного тексту у тексті перекладу за допомогою різних лексичних і граматичних трансформацій.

Одним із компонентів фахової підготовки майбутніх перекладачів є рефлексивна підготовка до професії. Якщо перекладач виконує свою роботу творчо і при цьому рефлексує на основі власних міркувань, то ймовірність непередбачених для нього професійних ситуацій має зменшитися.

Аналіз психологічної літератури дозволяє визначити рефлексію як усвідомлення людиною того, як її сприймають, розуміють і оцінюють навколишні, а також самооцінка особою власної діяльності

Сутність рефлексивної підготовки перекладача полягає у самооцінці та самоконтролі студентами своєї професійної підготовки та відповідності її оптимальним професійним зразкам; у розумінні значимості професії перекладача для суспільства; відповідальності за результати своєї діяльності; пізнанні себе і самореалізації, розвитку в людини самоповаги, позитивного ставлення до себе і усвідомлення своєї значущості.

Самооцінка студента впливає на правильне або неправильне ставлення до себе і може стимулювати чи гальмувати розвиток особистості. Студент повинен завжди критично ставитися до самого себе, своєї роботи, своїх можливостей стати спеціалістом. У нього з'являється бажання виявити свої індивідуальні здібності та нахили, визначити цінності для себе як професіонала.

III. ПОРЯДОК ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

На підставі угоди про проведення практики між університетом та базою практики, студент повинен отримати в деканаті направлення на практику (Форма № Н-7.02 затверджена наказом МОН від 29.03.2012 №384). Студент самостійно визначає базу практики, на основі якої буде проведено виробничу практику та зібрано матеріал для написання і оформлення звіту.

До початку проходження виробничої практики студент-практикант повинен представити в деканат повідомлення з бази проходження практики (Форма № Н-7.04 затверджена наказом МОН від 29.03.2012 №384) щодо призначення йому керівника практики від підприємства (установи, організації).

Перед виїздом на місце практики керівник виробничої практики від університету проводить ознайомлення студентів із методичними порадами, програмою і завданнями з виробничої практики і видає:

1. програму практики;
2. методичні поради з проходження виробничої практики та оформлення звіту;
3. щоденник виробничої практики

Студент разом із керівником практики від бази розширює календарний план проходження згідно із вимогами вказаної програми.

За час проходження навчальної практики студенти повинні виконати вказані завдання, згідно з програмою та конкретною базою практики.

Після повернення з місця проходження практики студенти пред'являють на кафедру щоденник і звіти про проходження виробничої практики.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Білоус О. М. Художній переклад: шляхи аналізу. В зб. Мови, культури, переклад у контексті європейського співробітництва. Київ, 2018.
2. Засекіна Л. В. Когнітивна модель перекладацького процесу. Філологічні студії. 2016. № 2. С. 70–76.
3. Зимомря М. І., Білоус О. М. Програми теоретичних курсів «Вступ до перекладознавства»; «Теорія та практика перекладу». Кіровоград, 2015.
4. Кияк Т. Р., Огуй О. Д., Науменко А. М. Теорія та практика перекладу. Підручник для студентів вищих навчальних закладів. Вінниця: Нова книга, 2016. 592 с.
5. Колодій Б. М. Практика перекладу з другої іноземної мови (англійської) для студентів філологів 3 курсу: Навчальний посібник. К.: Інкунабула, 2019. 198 с.
6. Колодій Б., Ковальова В. Відтворення вербальних засобів комічного в аудіовізуальному перекладі англійських ситкомів українською мовою. *Наукові записки*. Вип. 144. Серія: Філологічні науки. Кіровоград: Видавець Лисенко В.Ф., 2016. С. 161–166.
7. Мамрак А. В. Вступ до теорії перекладу: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2009. 304 с.
8. Мирошніченко В. В. Авторська концепція художнього твору : онтогенез і експансія. Запоріжжя: ЗДУ, 2013. 283 с.
9. Міщенко Л. А., Турченко О. М. Посібник з художнього перекладу до курсу «Теорія і практика перекладу». Вінниця: Нова книга, 2016. 176 с.
10. Огуй О. Д. Актуальні проблеми англо-українського перекладу. Чернівці: Рута, 2014. 256 с.
11. Ольховська А. С. Основи професійної майстерності перекладача : [навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів за спеціальністю «Переклад» (англійська мова)] Харків: Видавництво ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. 132 с.
12. Ольховська А. С. Чинники успішного працевлаштування перекладача за фахом [навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів за спеціальністю «Переклад» (англійська мова)] Харків: Видавництво ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. 116 с.
13. Основи перекладознавства: навчальний посібник / За ред. А. Є. Нямцу. Чернівці: Рута, 2018. 312 с.

**МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.О.СУХОМЛИНСЬКОГО**

ЩОДЕННИК НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

Здобувача вищої освіти _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

Факультет _____

(назва факультету)

Кафедра _____

(назва кафедри)

Освітній рівень _____

(назва освітнього рівня)

Освітня програма підготовки _____

назва програми підготовки)

_____курс, група_____

Здобувач вищої освіти _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

прибув на підприємство, в організацію, установу.

Печатка

підприємства, організації, установи

«__»_____20__року

(підпис)

(посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Вибув з підприємства, організації, установи

Печатка підприємства, організації, установи

«__»_____20__року

(підпис)

(посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Календарний графік проходження практики

[illegible]

Керівники практики:

Від кафедри

(підпис)

(прізвище та ініціали)

від підприємства, організації,

установи

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Робочі записи під час практики

[illegible]

Відгук і оцінка роботи здобувача вищої освіти на практиці

(назва підприємства, організації, установи)

[illegible]

Керівник практики від підприємства, організації, установи

(підпис)
Печатка

«__»____20__року

**Відгук осіб, які перевіря
ли проходження практики**

Висновок керівника практики від кафедри про проходження практики

Дата захисту матеріалів практики «__» _____ 20__ року

Оцінка:

за національною шкалою _____

кількість балів _____

(цифрами і літерами)

Керівник практики

(підпис)

(прізвище та ініціали)